

Svar:

Tack för dina kommentarer. Vi är helt överens om betydelsen av kollegial granskning inom vetenskapen.

Däremot begår du ett misstag när du påstår att en text blir vetenskaplig genom den process som leder till dess publicering i en vetenskaplig tidskrift, och att den följaktligen inte var vetenskap dessförinnan. Misstaget består i att förväxla *kriteriet* för vetenskaplighet med *metoden att avgöra* om kriteriet är uppfyllt.

Detta är ungefär samma distinktion som den mellan det man mäter och den mätmetod man använder. Kriteriet för att en vätska är sur är att den har ett pH väsentligt lägre än 7. För att fastställa om så är fallet kan man använda en pH-meter. Men vätskan blir inte sur när man stoppar ned pH-metersns elektrod i vätskan eller när man läser av instrumentet. Vätskan var sur redan dessförinnan.

Man genomför en kollegial fackgranskning för att bedöma om en forskningsartikel utgör vetenskap av tillräcklig kvalitet. Men vetenskapligheten uppstår inte när granskarna tar emot artikeln, när de läser den, eller när redaktören fattar sitt publiceringsbeslut. Vetenskapligheten fanns redan dessförinnan, liksom vätskan var sur innan man mätte dess pH.

Nu kanske någon tycker att detta är onödigt hårklyveri. Men det har stor praktisk betydelse. Om pH-meters utslag är själva kriteriet på vad som är surt, hur ska man då kunna göra reda för att en pH-meter är felkalibrerad och ger fel värden? Och om genomgången kollegial fackgranskning är själva kriteriet på vad som är vetenskap, hur ska man då kunna diskutera misstankar om att en fackgranskning gett ett felaktigt besked om den saken?

Tyvärr finns det många exempel på fackgranskning som har gått snett. Ibland har vetenskapligt välgjorda och betydelsefulla artiklar refuserats på grund av brister i fackgranskningen. Ibland har forskning av låg kvalitet, rentav ren pseudovetenskap, slunkit igenom och blivit publicerad i ansedda tidskrifter. Det är viktigt att sådana misslyckanden blir grundligt diskuterade. För att kunna föra en sådan diskussion måste vi ha en terminologi som tydligt skiljer mellan vetenskaplighet och de metoder vi använder för att bedöma densamma.

Jämförelsen med en pH-meter ska dock inte drivas för långt. Ett sådant instrument mäter någonting endimensionellt och mycket väldefinierat (vätejon-aktiviteten). Vetenskaplighet är däremot mångdimensionell, och inte alls lika precist definierad. Vi behöver därför debattera och förbättra våra kriterier på vetenskaplighet och ve-

tenskaplig kvalitet. Vi måste också fortlöpande kritiskt granska de metoder som används för att bedöma forskningskvalitet. Där finns, som du själv nämner, utrymme för förbättringar.

Sven Ove Hansson